

Veľký recyklačný manuál: Viete kam patrí porcelán, obal z masla, či okuliare?

Niekedy stojíme nad recyklačnými košmi a váhame, ktorý z nich použiť. Napriek úvahe sa často stáva, že zvolíme zle. Pomôcť by mohol tento návod.

Za posledné roky sa život výrazne zmenil. Žijeme rýchlejšie, kupujeme viac produktov, máme vyššiu spotrebu a produkuje stále viac odpadu. Odpad nám občas doslova prerastá cez hlavu a nevieme, čo s ním. Odpady, ich likvidácia a spracovanie predstavujú pre životné prostredie a prírodu problém. Mali by sme to mať na mysli už vtedy, keď odpady produkuje, ale aj vtedy, keď sa ich zbavujeme.

Musíme k tomu pristupovať s maximálnou vážnosťou, pretože za odpady nesieme rovnakú osobnú zodpovednosť my všetci, a to nielen pred zákonom, ale aj pred prírodou, pred našimi deťmi a našou budúcnosťou. Budúce generácie majú právo žiť v čistej prírode. Majú právo dýchať čistý vzduch a piť čistú vodu. Naša zodpovednosť je neprenosná.

Začnime s jednoduchým triedením odpadu!

Ak chceme recyklovať čo najviac odpadov, potrebujeme v prvom rade separovať a všímať si na tovaroch a obaloch z čoho sú vyrobené. Dôležité sú recyklačné značky. Tie nás navigujú, či obal patrí do netriedeného komunálneho odpadu, alebo je možné ho po vytriedení znovu recyklovať.

Každý nový nákup znamená nový odpad. Tovar je zabalený v obale či škatuli, často s návodom a potrebnými doplnkami. Každý starý, už nepotrebný tovar sa automaticky stáva odpadom. Musíme sa ho nejako zbaviť. Robíme to denne. Automaticky. Bez väčšej pozornosti, ale so železnou pravidelnosťou.

Čo (ne)robiť, aby sme znížili množstvo odpadu?

Nakupujte vždy do vlastnej nákupnej tašky a zaobstarajte si plátenné vrečko aj na chlieb a pečivo, ovocie a zeleninu. Zamedzte tomu, aby sa skládky plnili igelitovými taškami a mikroténovými vrecúškami.

Pri výbere potravín sa rozhodujte aj podľa toho, v čom sú zabalené. Uprednostnite vratné sklenené fľaše pred jednorazovými plastovými, vyhýbajte sa tovaru v individuálnych a nerecyklovateľných obaloch, uprednostňujte väčšie balenia pred menšími.

Kupujte si do vlastných fliaš mlieko z mliečneho automatu, nakupujte čapované čistiace prostriedky a uprednostnite vážené suroviny namiesto balených.

Dajte veciam druhú šancu. Každú vec, ktorú si zakúpite na burze alebo v secondhande, zachránite pred vyhodením na skládku. Platí to aj naopak.

Vyhýbajte sa tovarom na jedno použitie a nekupujte akciové, zvyhodnené a letákové produkty iba preto, že marketing predajcu je silnejší ako váš momentálny úsudok.

Nepodliehajte bezhlavo módnym trendom a kupujte si výrobky s nadčasovým dizajnom. Zabráňte tomu, aby vyšli z módy skôr, ako sa opotrebojú.

Umiestnite na schránku informáciu o tom, že nesúhlasíte s vhadzovaním nevyžiadanej pošty a letákov.

Neprenášajte nepotrebné veci na dlhé roky do pivnice, kde sa menia na nepoužiteľný odpad. Ponúknite ich namiesto toho v inzercii a nájdete niekoho, komu dokážu ešte dnes poslúžiť.

Ako triediť rôzne druhy odpadov?

Každý kus papiera je možné opakovane vrátiť do výroby približne päťkrát, kým sa jeho vlákna pri opätovnom spracovaní neskrátia natoľko, že sú na výrobu nového papiera nevhodné. Do zberného kontajnera s modrým značením patria noviny, časopisy, knihy, obálky, dokumenty či kartónové škatule, ktoré sú suché a neboli pri použití znečistené. S kovovými spinkami, cvernovým viazaním či plastovými okienkami v obálkach si hlavu lámať nemusíte. Pri rozvlákňovaní papiera ich v továrni odstránia. Vyvarovať sa však treba vhadzovaniu hygienických vreckoviek, plienok, samolepiek či viacvrstvových papierových obalov, ktoré recyklovať nemožno.

Plast neznamená len PET fľaše

Plasty sú v našich odpadkoch početnejšie ako papier, a tak možno žlté kontajnery vidieť takmer na každom rohu. Mnohí si myslia, že sú určené výhradne pre zber PET fliaš z nápojov. Nie je to však pravda. Plastový odpad zahŕňa tégliky z mliečnych výrobkov, igelitové vrecká a potravinové obaly, fólie, igelitové tašky a všetky ostatné plastové obaly. Drobné znečistenie od potravín nie je prekážkou, dôkladné umytie sa vyžaduje iba pri znečistení od olejov a tukov. Obaly patria do kontajnera zdeformované tak, aby zaberali čo najmenej miesta. Papierové etikety či plastové zátky fliaš odstraňovať netreba, na ďalšie spracovanie však nesmú putovať obaly od chemických látok, hliníkové viečka a výrobky z PVC. Pri veľkej spotrebe fliaš v domácnosti je dobrým pomocníkom mechanický lis, ktorý ich dokáže po zatahnutí páky deformovať na desatinu objemu.

Porcelán medzi sklo nepatrí

Aj keď sú nezalohované sklenené obaly na ústupe, tradícia ich separovania žije v nás. Do zberných kontajnerov možno vkladať prázdne fľaše od nápojov, sklenené nádoby, rozbité poháre a jednoduché výplne okien. Žiaľ, väčšina kontajnerov nepočíta s tabuľovým sklom a tak jeho vkladanie dnu môže byť problémom. Do kontajnera nepatria vrstvené sklá s bezpečnostnými fóliami, automobilové sklá, sklenené výplne s drôtenou výstuhou, zrkadlá a rozhodne nie porcelán.

Za elektroniku ste už raz platili

Vypálenú úspornú žiarovku, nefunkčnú batériu, starú práčku, chladničku či vysávač je najjednoduchšie odovzdať na miestach spätného odberu, ktorých zoznam nájdete na stránke <http://www.ekolamp.sk/>.

Ide o predajcov elektroniky, ktorí pri kúpe nového spotrebiča či príslušenstva odoberú tie, ktoré už doslúžili. Bez ohľadu na to, kde ste ich kúpili a o akú značku ide. Mnohí z nich ponúkajú pri rozvoze elektroniky odobranie tej pôvodnej a nie je výnimočné ak žiadajú, aby boli spotrebiče kompletne – s motormi, uzavretými chladiacimi okruhmi a všetkými súčastami, ktoré si vyžadujú pri recyklácii špeciálnu pozornosť. Obce pre sústredovanie elektroodpadu vyhradzujú priestory s pravidelnými termínmi vývozu, v mestách možno využiť

pre odovzdanie zberné dvory. To, že odber starej elektroniky je bezplatný, by vás nemalo prekvapiť. V cene každého nového svetelného zdroja, či akejkoľvek elektroniky je započítaný poplatok za recykláciu.

S nebezpečnými odpadmi opatrne

Nielen elektronika vyžaduje samostatný prístup ak doslúži, ale aj nebezpečné odpady, ktoré by prírode mohli uškodiť. Staré nepoužité zvyšky liekov patria do zberných košov v lekárňach, autobatérie, pneumatiky, farby, riedidlá, chemikálie a obaly od nich znečistené by mali putovať do zberného dvora a odtiaľ do špecializovaných firiem, ktoré sa zaoberajú ich likvidáciou.

Zo smetí hnojivo

Tam, kde prichádza do úvahy samostatné spracovanie bioodpadu na obecnom kompostovisku, či priamo vo dvore, praktické sú rozložiteľné vrecká, v ktorých môže odpad putovať priamo na spracovanie. Aj keď na prvý pohľad pripomínajú plast, v skutočnosti ide o materiál, ktorý sa pri styku s vodou rozpadne skôr, ako sa stihne jeho obsah skompostovať. Kompostovať možno nielen organický materiál zo záhrady, ale aj nespotrebované zvyšky pokrmov a odpadky, ktoré vznikajú pri príprave surovín na varenie. Z odpadu, ktorý by netriedený skončil na skládke, tak vznikne kvalitné hnojivo, ktoré sa vracia späť do kolobehu prírody.

Recyklácia a triedenie kovov

Kovy je možné recyklovať donekonečna. Zo 670 zrecyklovaných plechoviek sa dá vyrobiť jeden bicykel, z oceľových plechoviek sa vyrábajú kľúče. Kovy sa triedia v rôznych mestách rôznym spôsobom. Môžu sa zbierať samostatne, alebo spoločne s plastmi či nápojovými kartónmi. Pri separovaní kovov sa riadte usmerneniami danej obce. Do kontajnera na kovy patria kovové obaly, železné konzervy a plechovky, kovové výrobky, hliníkové plechovky od nápojov, železné súčiastky, neželezné kovové súčiastky,lobal. Do kontajnera na kovy nepatria – kovové obaly kombinované s iným materiálom, napr. tuby z krémov a pást, mäkké vrecúška, napr. z kávy. Do zberných nádob sa nemôžu vhadzovať kovové obaly, ktoré sú znečistené farbami, chemikáliami, lepidlami a podobne.

Recyklačné dilemy a ich riešenie

Ako triediť jednorazové rukavice?

Latexové a nitrilové rukavice nepatria do triedeného odpadu nikdy, nejde totiž o plast, ale gumu a tá do žltých kontajnerov nepatrí. To isté platí aj pre gumené pracovné rukavice, ktoré používame pri upratovaní. V súčasnej situácii pandémie do plastu nepatria ani plastové rukavice, pretože by zvyšovali riziko nákazy (odpad sa ručne triedi na linkách). Kým nepominie aktuálna krízová situácia, aj plastové rukavice vyhadzujte do zmesového odpadu.

Kam vyhodiť rúška a respirátory?

Použitie rúška či respirátory v žiadnom prípade nepatria do triedeného odpadu. Do triedeného odpadu nevyhadzujte ani použité papierové vreckovky, tie do kontajnerov na papier nepatria ani v bežnej situácii. ÚVZSR odporúča likvidovať použité rúška a vreckovky z domácností ako bežný komunálny odpad a tento druh odpadu nevhadzovať do nádob určených na triedený odpad.

Umývať či neumývať obaly?

Obaly z potravín netreba umývať, stačí ich vyprázdniť a ak sa dá, tak aj stlačiť, aby nezaberali v zberných nádobách zbytočne veľa miesta. Samozrejme, záleží aj do miery znečistenia. Obaly by nemali obsahovať hlavne zvyšky jedál. Na fľašiach z oleja nevadí tenká olejová vrstva. Mastné a mokré materiály sú veľmi problematické najmä pri recyklácii papiera, pretože papier má oveľa väčšiu tendenciu plesnivieť a hniť.

Ako triediť spreje?

Plastové vrchnáky zo sprejov patria do žltého kontajnera. Kovové spreje vyhodte do kontajnera, do ktorého sa vo vašej obci zbiera kov. Pred vyhodnotením odstráňte aj malý plastový rozprašovač z fľaše, plastovú hadičku z fľaše v žiadnom prípade nevyberajte, nádoba je pod tlakom, je to nebezpečné. Sprej vyhadzujte vždy prázdny

a výhradne len ak ide o obal z kozmetických výrobkov ako lak na vlasy, pena na holenie, antiperspirant a podobne. Platí zásada, že do triedeného komunálneho odpadu patrí len malé množstvo týchto obalov. Vo väčšom množstve patria spreje na zberný dvor. Spreje s farbami, technickými lakmi, tesniacimi a inými penami patria výlučne na zberný dvor, pretože obsahujú nebezpečné látky.

Ako triediť nápojové kartóny?

Nápojové kartóny sa triedia v obciach rôznym spôsobom. Vždy však platí, že nápojové kartóny nikdy nepatria do modrého kontajnera na papier. Môžu sa zbierať do žltých kontajnerov na plast, alebo do samostatných kontajnerov alebo vriec, alebo v niektorých obciach sa triedia do nádob na kovy. Pri triedení nápojových kartónov vždy rešpektujte usmernenie obce.

Ako triediť hliníkové viečka z jogurtov?

Hliníkové fólie z jogurtov, smotany a podobných výrobkov treba triediť tak, ako sa vo vašej obci alebo meste triedi kov.

Ako triediť kovové viečka zo zaváraninových pohárov a vrchnáky z fliaš?

Kovové viečka zo zaváraninových pohárov, ktoré sú z vnútornej strany potiahnuté plastovou fóliou, triedime ako kov. Pri recyklácii sa viečka tavia pri vysokej teplote. Fólia pri tavení zhorí a zostane len kov.

Kam vyhodiť obálku s priesvitným plastovým okienkom?

V tomto prípade sa nemusíte veľmi trápiť a celú obálku môžete vyhodiť do modrého kontajnera na papier aj s plastovou časťou. Ak okienka oddelíte a vyhodíte do žltého kontajnera na plast, určite neurobíte chybu, ale robiť to nemusíte.

Ako triediť CD, DVD, diskety a VHS kazety?

Videokazety, magnetofónové pásky, CD a diskety patria v malom množstve do zmesového odpadu. Vo väčšom množstve ich treba odviezť na zberný dvor. Predtým z kaziet odstráňte papierové obaly a vyhodte ich do kontajnera na triedený zber papiera. Plastové obaly vyhodte do žltého kontajnera na plasty. Ak nosiče obsahujú citlivé dáta, treba ich pred vyhodnením poškodiť. CD a DVD môžete poškriabať alebo zlomiť, z VHS a magnetofónových kaziet vyťahnite pásku.

Ako triediť obal z masla?

Obal z masla, napriek tomu, že väčšinou zložkou je papier, keďže je mastný, odporúčame vyhodiť ho do zberu kovov. Inak by mohol znehodnotiť všetok ostatný vytriedený papier.

Do ktorého kontajnera vyhodiť holiaci strojček?

Holiace hlavice sa obyčajne skladajú z plastu a kovu, pričom tieto materiály nie je možné jednoducho oddeliť. Takéto výrobky patria do zmesového odpadu. Ak by ste sa chceli vyhnúť vyhadzovaniu hlavíc, môžete zvážiť zakúpenie celokovového holiaceho strojčka s vymeniteľnými žiletkami.

Do ktorého kontajnera patrí obal z lepidla?

Ak ide o stavebné lepidlo, tak patrí na zberný dvor. Ak je to bežné lepidlo v domácnosti, treba sa riadiť informáciou na obale – niektoré lepidlá sú nebezpečným odpadom, také odnesť na zberný dvor, alebo sa riadiť pokynmi obce a odovzdať ho v rámci zberu nebezpečného odpadu. Ak sa v obale bežného lepidla, ktoré nie je označené ako nebezpečné, nachádza len malé množstvo zaschnutého lepidla, obal môžete odhodiť do triedeného zberu podľa materiálu (plastový do plastov, kovový do kovov). Ak je zaschnutého lepidla v obale veľa a nie je možné ho z obalu odstrániť, nezostáva nič iné, ako zmesový odpad.

Kam vyhodiť kozmetiku?

Ak ide o malé množstvo šampónu, krému, kondicionéru a podobne, vytlačte obsah do vrecúška a vyhodte ho do zmesového odpadu. Obal potom vytriedte podľa materiálu. Ak by ste mali doma veľa drogérie alebo

kozmetiky po záruke, tak obsah zlejte do jedného obalu alebo fľaše a odovzdajte na zbernom dvore, alebo v rámci zberu nebezpečného odpadu v obci. Zlievať do jednej nádoby odporúčame naozaj len kozmetické prípravky. Čistiace prostriedky nezlievajte do jednej nádoby. Mnohé z nich sú samostatne úplne bezpečné, no pri vzájomnom kontakte môžu látky zreagovať a vytvoriť nebezpečnú zmes. Nespotrebované čistiace prostriedky je lepšie odnieť v pôvodnom balení na zberný dvor, alebo odovzdať v rámci zberu nebezpečného odpadu v obci.

Farba na vlasy je nebezpečný odpad?

Nespotrebovaná farba na vlasy nepatrí do kontajnera na zmesový odpad. Papierovú škatuľku a príbalový leták s návodom vyhodte do modrého kontajnera, rukavice môžete použiť v prípade potreby v domácnosti pri upratovaní, po použití ich vyhodte do zbernej nádoby na plasty. Tuby s farbou a vyvíjacou emulziou zlikvidujte ako nebezpečný odpad, odovzdajte ich na zbernom dvore, alebo v rámci zberu nebezpečného odpadu v obci.

Do ktorého kontajnera patrí blister z liekov?

Blister na lieky, ktorý sa skladá z plastu a hliníkovej fólie je v podstate kompozit, teda obal, ktorý sa skladá z niekoľkých ťažko oddeliteľných, alebo neoddeliteľných vrstiev. Mali by sme ho vyhodiť do kontajnera podľa toho, aký materiál je v obale najviac zastúpený. Podľa tejto logiky patrí blister do kontajnera na plasty. Aj keď ho zrejme nezrecyklujú, tak ho vytriedia a odvezú do spaľovne na energetické zhodnotenie. Ak by ste takýto obal vyhodili do zmesového odpadu, tak na 99 % skončí na skládke. Vytriedením zabezpečíte, že sa tento obal aspoň energeticky zhodnotí.

Plienky, vreckovky, tampóny, vložky

Hygienické potreby patria do zmesového odpadu kvôli znečisteniu. V prípade plienok sa objavujú otázky, či treba plienku vyprázdniť, alebo nie. Ak plienku vyhodíte s obsahom, zvýšite hmotnosť zmesového odpadu. Ak obsah plienky spláchnete, miniete pitnú vodu. Vybrať si medzi týmito možnosťami nie je jednoduché, zároveň to ani nie je najväčší problém jednorazových plienok. Ten spočíva v tom, že jednorazové plienky obsahujú absorpčné jadro, vďaka ktorému sa dieťa necíti mokré, lenže takéto plienky sa v prírode rozkladajú aj 250 rokov.

Kam vyhodit' okuliare?

Pokiaľ sú už okuliare naozaj nepoužiteľné, skúste oddeliť sklá a rám a vyhodte ich podľa materiálu – sklo do skla a rám buď do plastov, alebo do kovov, podľa toho, z akého materiálu je rám vyrobený. Nezabudnite, že niektoré „sklá“ okuliarov sú v skutočnosti vyrobené z plastu. Niektoré očné optiky však umožňujú staré okuliare odovzdať v ich prevádzke, zistite si, či nemáte vo svojom okolí takúto možnosť i vy. Sporadicky sa robia na staré okuliare i zbierky, okuliare putujú k ľuďom, ktorí si ich nemôžu dovoliť (bezdomovci, alebo ľudia z rozvojových krajín).

Ako vyseparovať batérie?

Zo starých batérií nie je možné vyrobiť nové. Preto je veľmi nevhodné vyhadzovať ich do zmiešaného odpadu, prinajmenšom preto, že niektoré typy batérií môžu obsahovať rôzne nebezpečné látky. Použité batérie je potrebné zahodiť do špeciálnych zberných boxov, ktoré nájdete napríklad aj v obchodoch s elektronikou. Pokiaľ sa chystáte vyhodit' spotrebič s integrovanou batériou, použite na to špeciálne kontajnery na elektroodpad. Batérie nevyberajte z plastových obalov, v ktorých sú zabudované, napríklad výmenné akumulátory notebookov. Zo starých batérií možno separovať železo a mangán, čo sú suroviny vhodné na použitie v oceliarskom priemysle. Ďalej je to zinok, nikel či kadmium, ktoré sa zasa získavajú z batérií chemickými procesmi.